

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 338.43:330.101.541(4+477)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18035814>

КЛИМЕНКО Н. А., НЕГРЕЙ М. В.,
КРАВЧЕНКО В. М., КОВАЛЬ П. В.

Фінансова стійкість агропромислових компаній в умовах макроекономічних потрясінь в Європі та Україні

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах необхідно краще зрозуміти, як посилити стійкість агропромислових систем до численних потрясінь та стресів різного характеру. Криза, спричинена пандемією COVID–19, та спалах повномасштабної війни в Україні створили виклики для глобальної продовольчої безпеки.

Постановка мети дослідження. Це дослідження присвячене аналізу фінансової стійкості підприємств харчового ланцюга в Європі та Україні у відповідь на два серйозні системні потрясіння: пандемію COVID–19 та війну між росією та Україною. Це дослідження має на меті проаналізувати стійкість та вразливість європейських та українських компаній у ланцюгу постачання продовольства (виробництво та переробка) до та після цих потрясінь.

Методологія дослідження. На основі щоденних даних про ціни акцій 43 публічних компаній аналіз об'єднує описову статистику, VaR, CVaR та кластеризацію для оцінки вразливості компаній, ризиків та моделей відновлення.

Результати дослідження. показують, що вплив пандемії на середню прибутковість компаній був відносно обмеженим в обох регіонах, і багато компаній продемонстрували швидке відновлення. Натомість шок, спричинений війною, призвів до різкої регіональної дивергенції: європейські компанії зазнали помірних втрат і продемонстрували ознаки стійкості, тоді як українські компанії зазнали серйозного падіння ринкових показників, підвищених ризиків та повільнішого відновлення. Кластерний аналіз підкреслює неоднорідність реакцій, вказуючи на те, що фактори, специфічні для компаній, та національний контекст відіграють вирішальну роль у формуванні результатів стійкості.

Висновки. Результати підкреслюють зростаючу важливість ретельної оцінки ризиків та адаптаційної спроможності в агропродовольчих ланцюгах створення вартості, особливо в періоди геополітичної нестабільності та макроекономічної невизначеності. Для зміцнення стійкості сільськогосподарських підприємств необхідні скоординовані політичні заходи, цільові інвестиції та інституційна підтримка, щоб забезпечити безперервність виробництва, переробки та торгівлі продовольством в умовах ускладнення шоків. Ці висновки підкреслюють важливу роль компаній у продовольчому ланцюгу та надають цінну інформацію про його стійкість до макроекономічної нестабільності.

Ключові слова: ланцюг постачання продовольства, фінансова стійкість, макроекономічні шоки, пандемія COVID-19, російсько-українська війна, агропродовольчі компанії, оцінка ризиків, відновлення.

NATALIIA KLYMENKO, MARYNA NEHREY,
VOLODYMYR KRAVCHENKO, PAVLO KOVAL

Financial resilience of agri-food companies under macroeconomic shocks in Europe and Ukraine

Relevance of the study. In today's context, there is a need to better understand how to strengthen the resilience of agri-food systems to multiple shocks and stresses of different nature. The COVID-19 pandemic crisis and the outbreak of a full-scale war in Ukraine have created challenges to global food security.

Purpose of the study. This study investigates the financial resilience of food production and processing companies in Europe and Ukraine in response to two major systemic shocks: the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine war. This study aims to analyse the resilience and vulnerability of European and Ukrainian companies along the food chain (production and processing) before and after these shocks.

Methodology. Drawing on daily stock price data for 43 publicly traded companies, the analysis integrates descriptive statistics, Value at Risk (VaR), Conditional Value at Risk (CVaR), and k-means clustering to assess company-level vulnerability, risk exposure, and recovery patterns.

Research results. The findings reveal that the impact of the pandemic on average company profitability was relatively limited across both regions, with many companies demonstrating a swift recovery. In contrast, the shock induced by the war led to stark regional divergence: while European companies experienced moderate losses and showed signs of resilience, Ukrainian companies suffered severe market performance declines, elevated tail risks and slower recovery trajectories. Cluster analysis highlights the heterogeneity of responses, indicating that company-specific factors and national context play a critical role in shaping resilience outcomes.

Conclusions. These results emphasise the increasing importance of thorough risk assessment and adaptive capacity within agri-food value chains, especially in times of geopolitical instability and macroeconomic uncertainty. To strengthen the resilience of agricultural enterprises, coordinated policy responses, targeted investments and institutional support are required to ensure the continuity of food production, processing and trade in the face of compounding shocks. These findings highlight the important role of companies in the food chain and provide valuable insights into its resilience to macroeconomic instability.

Keywords: food supply chain, financial resilience, macroeconomic shocks, COVID-19 pandemic, Russia-Ukraine war, agri-food companies, risk assessment, shock recovery.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зі зростанням впливу зміни клімату та погіршенням стану довкілля на виробництво продуктів харчування, а також ризиків, пов'язаних з макроекономічною нестабільністю, кіберзагрозами та геополітичними зрушеннями, що загрожують функціонуванню глобального ланцюга постачання продовольства, наукові дослідження функціонування всіх складових харчового ланцюга та проблем щодо забезпечення продовольчої безпеки в ЄС набувають все більшої актуальності. Стратегічна важливість продовольчої безпеки та стійкості продовольчих систем ЄС визнається у звітах Європейської Комісії. Все більше уваги приділяється розумінню ризиків, що впливають на продовольчі системи, та створенню ефектив-

них інструментів управління ризиками [1–2]. Нещодавні дослідження акцентують увагу на актуальних ризиках в шоківих періодах та проблемах для продовольчого постачання та безпеки, таких як пандемія COVID-19, вторгнення росії в Україну, порушення ланцюгів постачання та екстремальні погодні явища. Тому дослідження вразливості та стійкості компаній харчового ланцюга в шоківі періоди набувають актуальності та зацікавленості різних науковців. У цій статті досліджується вплив макроекономічної нестабільності, зокрема пандемії COVID-19 та війни в Україні, на європейські та українські компанії, що належать до складових продовольчих ланцюгів. Існує нагальна потреба покращити розуміння шляхів посилення стійкості агропродовольчих систем до

численних потрясінь і стресів, які виникають одночасно або наступають одне за одним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній теорії різні автори по-різному описують поняття фінансових шоків. Економічними потрясіннями, збуреннями або шоками є переміщення кривих попиту та пропозиції в наслідок впливів зовнішніх чинників чи трактують шок як будь-яку суттєву зміни економічного параметра [3]. Фахівці Світового банку визначають шок як неконтрольовану подію, яка призводить до зниження добробуту окремого індивіда, спільноти, регіону, навіть нації (природна катастрофа, макроекономічна криза, війна). Інші науковці визначають шок стохастичним показником, результатом якого є скорочення добробуту [4] чи суттєві негативні ефекти на добробут (наприклад, суттєва втрата доходу, тощо) [5], інші, зазначають, що важливими шоками є зниження темпів глобального росту, проблеми фінансового сектора, а також зміни вартості сировинних товарів, які мають «значні несприятливі економічні та соціальні наслідки» [6]. Cardarelli та інші інтерпретують шоки як макроекономічні сюрпризи або (непередбачені) суттєві відхилення [7]. Зокрема, розглядається кількісне бачення шоку як величини, що перевищує стандартне відхилення відповідних показників від тренду. Vogio визначає шок, як «суттєве різке зниження вартості активів або економічний спад, який може призвести до фінансових проблем» [8]. Узагальнюючи класичну поняття шоків можна зробити висновок, що характеристикою фінансових шоків є: стохастичність; різка суттєва зміна ситуації, що може бути виміряна через низку показників, які впливають на індивідів та економіку в цілому; неконтрольованість; реалізований ризик; зниження добробуту, та наявність збитків; невідзначеність як результат шоку; криза як результат дії шоку. Наведені приклади визначення зазначають, що саме шоківі періоди, як правило, стають причинами фінансових криз, тому дослідження питання виникнення та налізу наслідків шоків є актуальним на сьогодні.

Так у листопаді 2021 року Європейська Комісія ухвалила «План дій у надзвичайних ситуаціях для забезпечення продовольчого постачання та продовольчої безпеки під час кризи» відповідно до стратегії «Від лану до виделки» та на основі висновків, отриманих під час пандемії COVID-19,

з метою налагодження координації загальноєвропейського реагування на кризи, що впливають на продовольче постачання та продовольчу безпеку. Цей план дій передбачає співпрацю між усіма державними та приватними сторонами, які є частиною ланцюга постачання продовольства на випадок надзвичайних ситуацій. А вже в 2025 році в своїй програмі [9] Європейська Комісія наголошує на геополітичних та кліматичних викликах, таких як:

- нестабільність безпеки: війна росії проти України суттєво змінила безпекову ситуацію в Європі, підкреслюючи необхідність адаптації до нових загроз.

- незаконна міграція: проблема нелегальної міграції викликає занепокоєння, оскільки громадяни повинні довіряти своїм урядам у ефективному управлінні цим питанням.

- кліматичні виклики: зміна клімату має серйозний вплив на повсякденне життя громадян та бізнесу, що проявляється у вигляді екстремальних погодних явищ.

- якість життя: суспільства потребують підтримки якості життя, включаючи продовольчу та енергетичну безпеку, а також захист природного середовища.

Зміст завдання «Sustaining our quality of life: farming, food security, water and nature» підкреслює важливість стратегічного планування для сільського господарства в Європі. Розробка Візії та дорожньої карти допоможе забезпечити стабільність та конкурентоспроможність у сільському господарстві, підтримуючи різні ланки продовольчого ланцюга.

Вплив пандемії COVID-19 та війни в Україні на продовольство та сільське господарство відчули в усьому світі, оскільки наслідки цих шоків завдали шкоди економічній активності, вплинули на продовольчі системи, порушили ланцюги постачання сільськогосподарської продукції та посилили продовольчу небезпеку, підірвавши засоби до існування та можливості доступу до продовольства для мільйонів людей [10–12]. Зокрема, серйозно постраждали країни з низьким і середнім рівнем доходу, оскільки значна частина їхнього населення залежить від сільського господарства як джерела засобів до існування. Так, з розгортанням пандемії COVID-19 значна увага почала приділятися стійкості ланцюгів постачання сільськогосподарської продукції в умовах криз. COVID-19

не лише спричинив проблеми в ланцюгах постачання сільськогосподарської продукції під час пандемії, але й призвів до значного зростання ризиків після завершення пандемії [13–15]. Ризики в сфері виробничих процесів харчових систем, логістики та інфраструктури, управлінські та операційні ризики, політичні та регуляторні ризики, а також біологічні та екологічні ризики мають значний вплив на агробізнес, залежно від масштабу та розміру компаній. Також досліджується мінливий у часі вплив двох послідовних криз: пандемії Covid–19 та російсько–української війни на фондові ринки та інвестиційну привабливість агрокомпаній [16–17].

Концепція стійкості харчових систем аж ніяк не нова. Аналіз дослідження операцій і управління ланцюгами поставок протягом тривалого часу зосереджені на структуруванні бізнесу в приватні оптимальні способи шляхом балансування звичайних умов з інвестиціями для майбутньої невідомості. Однак для економістів стійкість харчового ланцюга викликала інтерес насамперед після пандемії COVID–19, можливо, через дискусії про державну політику. Як підкреслює економісти–аграрники мають суттєві причини досліджувати вразливі місця аграрного сектору та потенційні наслідки руйнівних подій [18–20]

Постановка завдання. Наш загальний підхід до оцінки ризиків складається з двох етапів: ідентифікація ризиків та аналіз ризиків. Слід зазначити, що наш підхід не включає управління ризиками, оскільки це не входить у сферу цього дослідження. Ідентифікація ризиків – це процес визначення ризиків, які потенційно можуть завадити системі досягти своїх цілей. Мета ідентифікації ризиків – знайти, описати та класифікувати ризики, які система хотіла б зменшити, використовуючи наявну інформацію про ризики.

Для оцінки ризиків функціонування компаній, які є складовими харчового ланцюга за умови макроекономічної нестабільності з виділенням шоків періодів було обрано 35 європейських та 8 українських компаній, що займаються виробництвом та переробкою продовольства, акції яких котируються на світових біржах. Інформаційне забезпечення дослідження включало щоденні ціни акцій обраних компаній. Дослідження акцентує увагу на двох шоків періодах – період впливу пандемії covid–19 та період війни. В розрізі цих шоків вибірка була поділена на три

періоди: період до шоку, який характеризується певним рівнем стабільності; період шоку, викликаний пандемією чи війною та період відновлення після шоку. Відповідні дослідження проводилось на основі аналізу індикаторів глибини шоку та рівня відновлення після шоку. Метод класифікації цих компаній дав можливість довести відмінність у впливі різних шоків на європейські та українські компанії продуктової групи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ризики, пов'язані з діяльністю харчового ланцюга – це ризики, що виникають через проблеми, пов'язані з виробництвом харчових продуктів, логістичними операціями та забезпеченням ресурсами в ланцюгу постачання харчових продуктів.

Біологічна основа сільськогосподарського виробництва та його залежність від ґрунту, землі, води, біорізноманіття та клімату роблять первинне виробництво особливо вразливим до потрясінь і стресів, спричинених природними небезпеками. Негативні наслідки потрясінь не обмежуються первинним виробництвом та переробкою, а можуть впливати на весь ланцюг постачання.

Методологія оцінки ризику є достатньо вивченою темою у фінансових інвестиціях. Не в останню чергу тому, що великі статистичні дані дають можливість провести ґрунтовні дослідження ступеня ризику. Існує багато підходів до вимірювання ризику. Основу сучасного вимірювання ризику становлять чотири базові концепції оцінки фінансового ризику [21–22]. Усі концепції базуються насамперед на оцінці прибутковості, яка визначається в арифметичній формі (1), або логарифмічній формі (2):

$$R_{t,t+1} = \frac{(P_{t+1} - P_t)}{P_t}, \quad (1)$$

$$R_{t,t+1} = \ln \frac{P_{t+1}}{P_t}, \quad (2)$$

де P_t – ціна активу в момент t .

У даній роботі застосовано оцінку прибутковості для щоденних прибутків в арифметичній формі.

Досліджуваний період поділено на відповідні періоди для аналізу шоків, пов'язаних з наслідками covid–19 та у період Russian–Ukrainian war

Динаміку цін акцій обраних компаній в розрізі виділених шоків періодів наведено на рис. 1.

Можна відмітити суттєву різницю в інтервалі щоденних цін акцій та в амплітуді коливань цих цін в розрізі досліджуваних періодів. Більшість

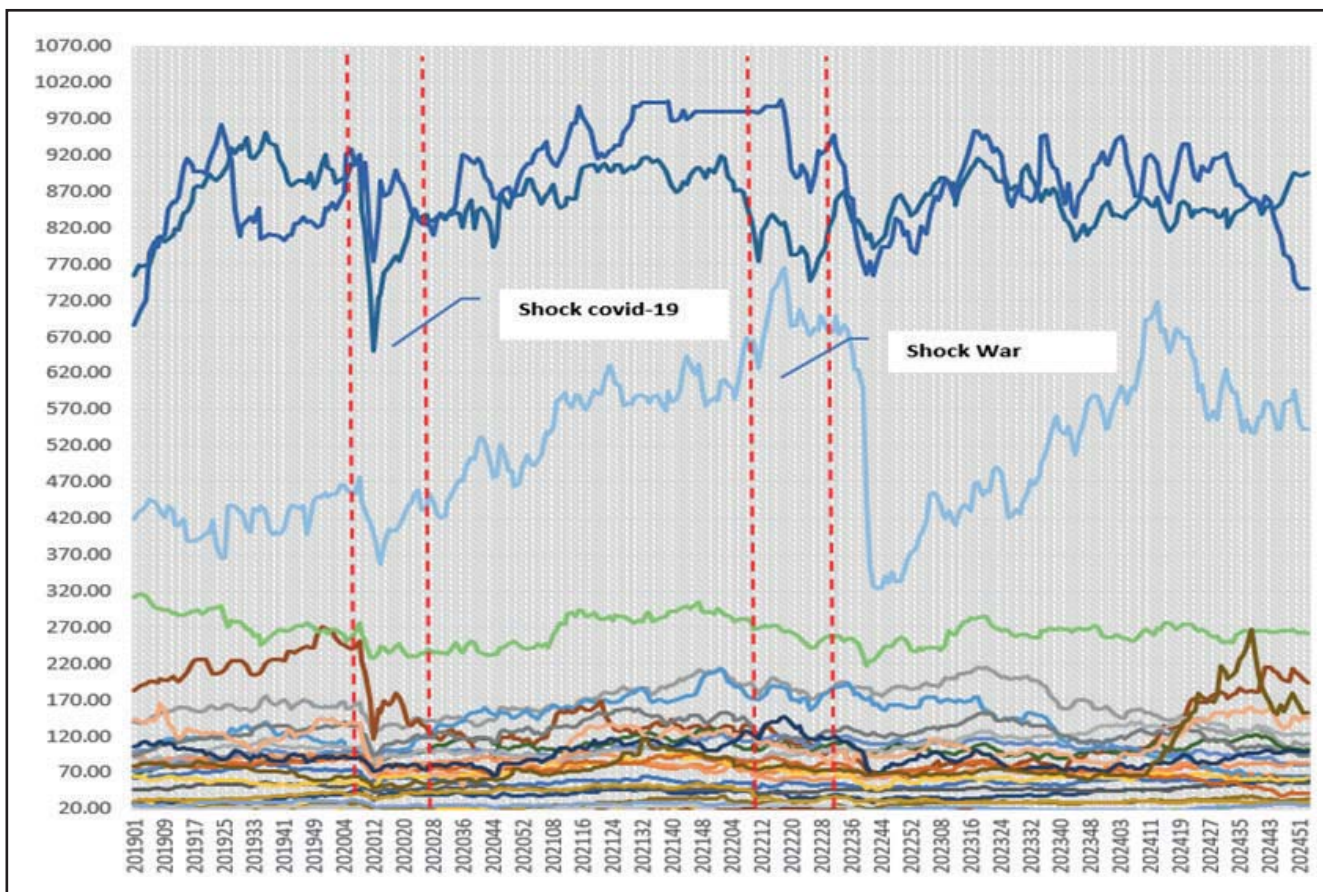

Рисунок 1. Динаміка цін на акції європейських компанії харчового ланцюга

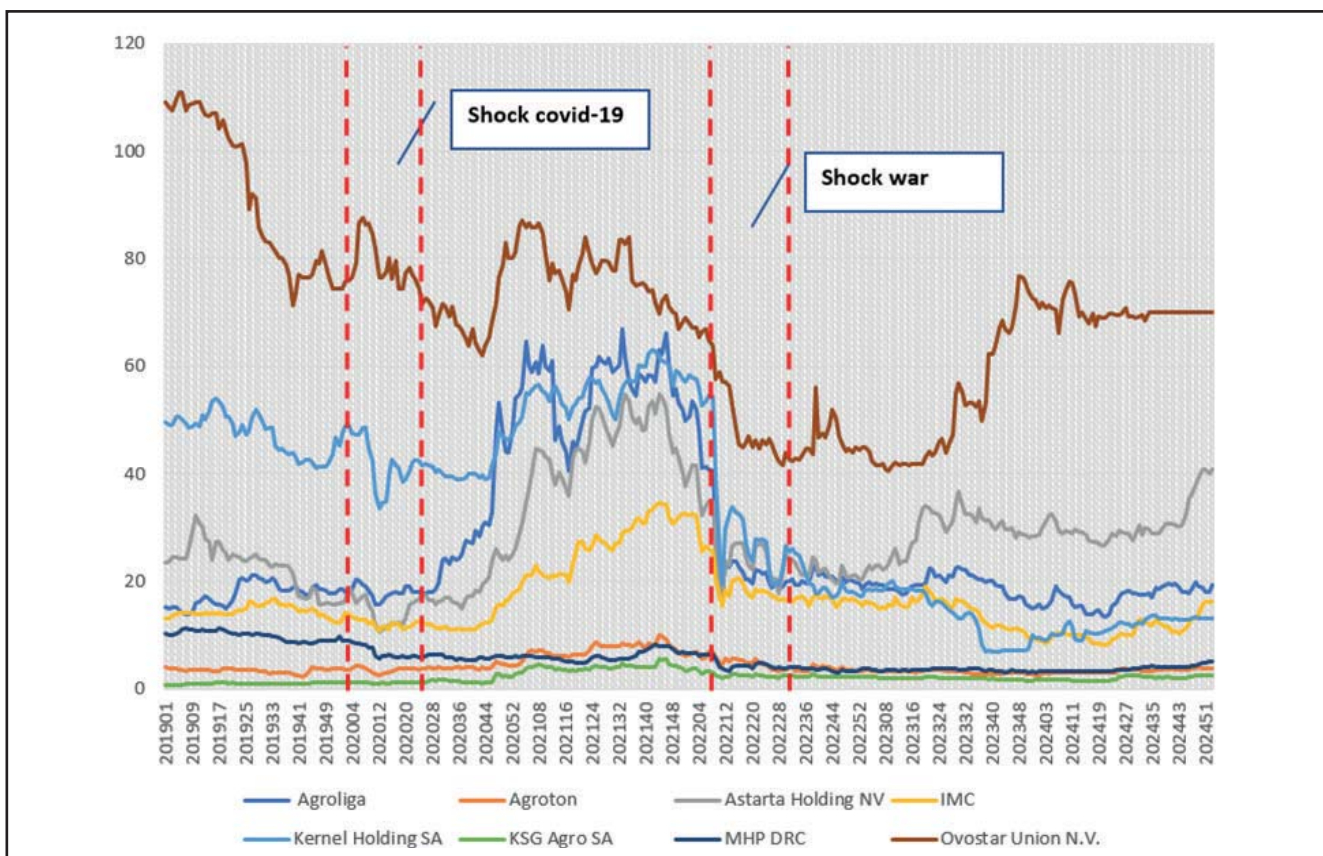

Рисунок 2. Динаміка цін на акції українських компанії харчового ланцюга

європейських компаній відреагувати на кризу, викликану covid-19 але виявились менше вразливими до кризи, пов'язаної з макроекономічною нестабільністю, викликану початком повномасштабної війни. Для порівняння, на рис. 2 наведений аналогічний зріз для великих українських компаній аграрного бізнесу.

Особливу увагу у дослідженні приділено оцінці ризиків для шоків періодів. Використано два показники для характеристики відношення «ризик-відновлення» в умовах шоку.

Перший показник – це «глибина шоку» (SD), яка визначається як:

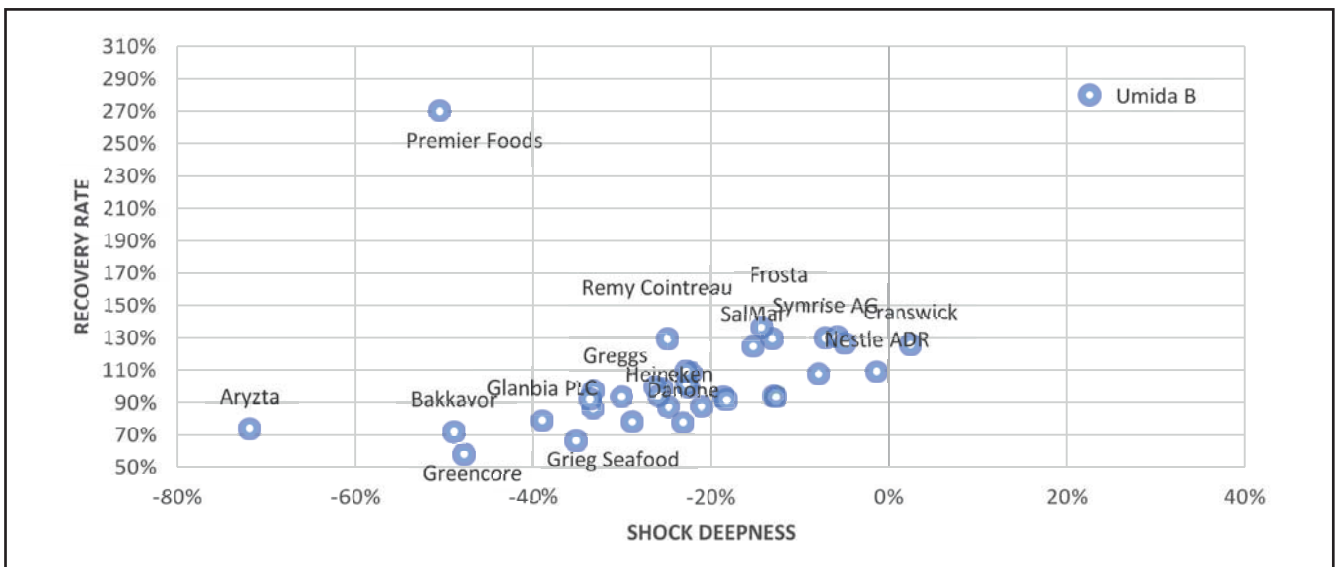
$$\text{Shock deepness} = \frac{\text{Min price in shock period}}{\text{Average price before shock}} - 1;$$

Другий показник – це «рівень відновлення» (RR), що визначається як:

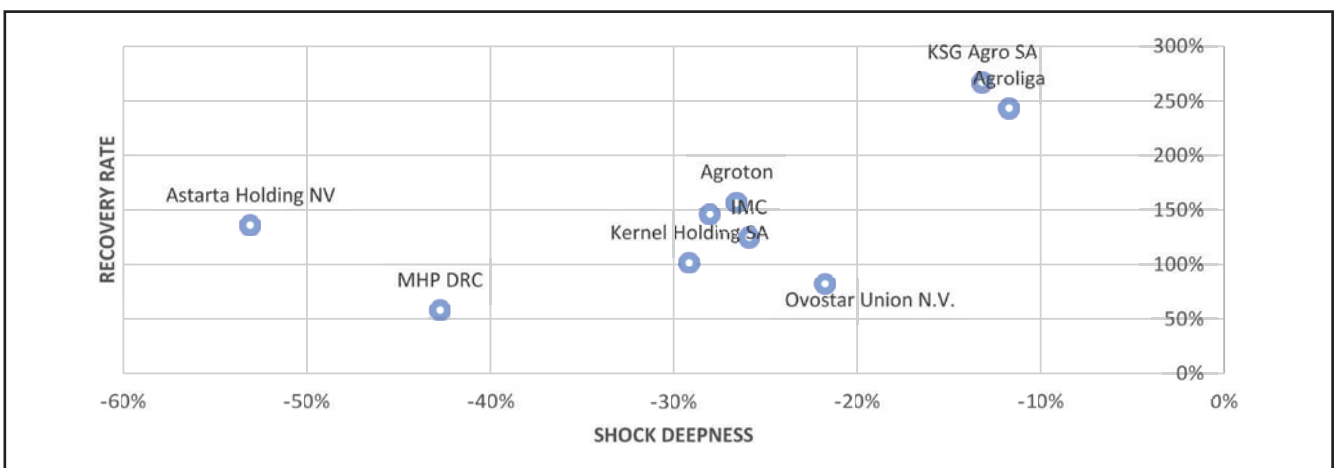
$$\text{Recovery rate} = \frac{\text{Average price after shock}}{\text{Average price before shock}}$$

Перший показник можна інтерпретувати як «міру ризику», а другий як «міру прибутковості» (це неklasична прибутковість). SD має природу класичної прибутковості з певною специфікацією, яка пов'язана із середньою ціною дошового періоду. Це відбувається через виключення з розгляду волатильності ціни до падіння. RR розглядає відповідні ціни після шоку до цін до шоку. Логіка використання такої форми RR полягає в бажанні порівняння оцінки з періодом до шоку, а не з найменшою ціною у другому періоді.

Застосування індикаторів «глибина шоку» та «рівень відновлення» забезпечує його візуалізацію у двовимірному просторі. Рис. 3 і 4 ілюструють ці індикатори для європейських та українських компаній.

Рисунок 3. Характеристики відношення «ризик-відновлення» в умовах шоку COVID-19 для європейських компаній

Рисунок 4. Характеристики відношення «ризик-відновлення» в умовах шоку COVID-19 для українських компаній

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

їнських компаній для періоду шоку, викликаного covid-19

Середні показники для європейських компаній в період цього шоку становили: Shock deepness=-23%, Recovery rate=109%. Середні показники для українських компаній в період цього шоку становили: Shock deepness=-28%, Recovery rate=146%, що підтверджує подібну реакцію цих компаній на шоківий період та відновлення після шоку (в українських компаніях рівень відновлення був значніший).

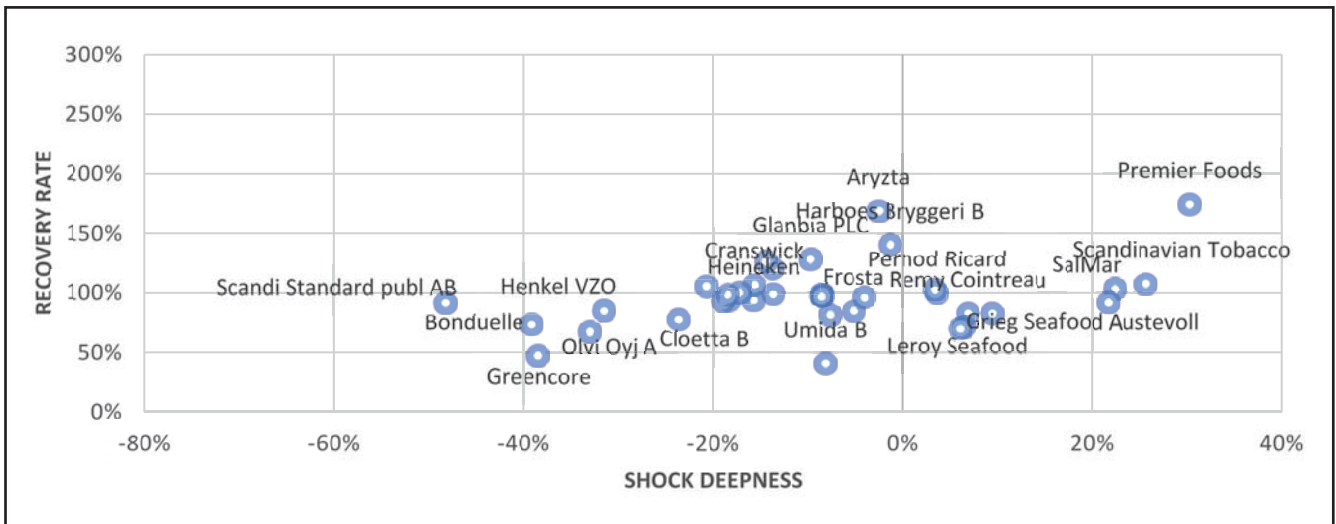
Проведено також аналіз показників падіння та відновлення для шоку, який спричинено початком повномасштабного вторгнення росії в Україну (рис.5 та рис.6).

Середні показники для європейських компаній в період цього шоку становили: Shock

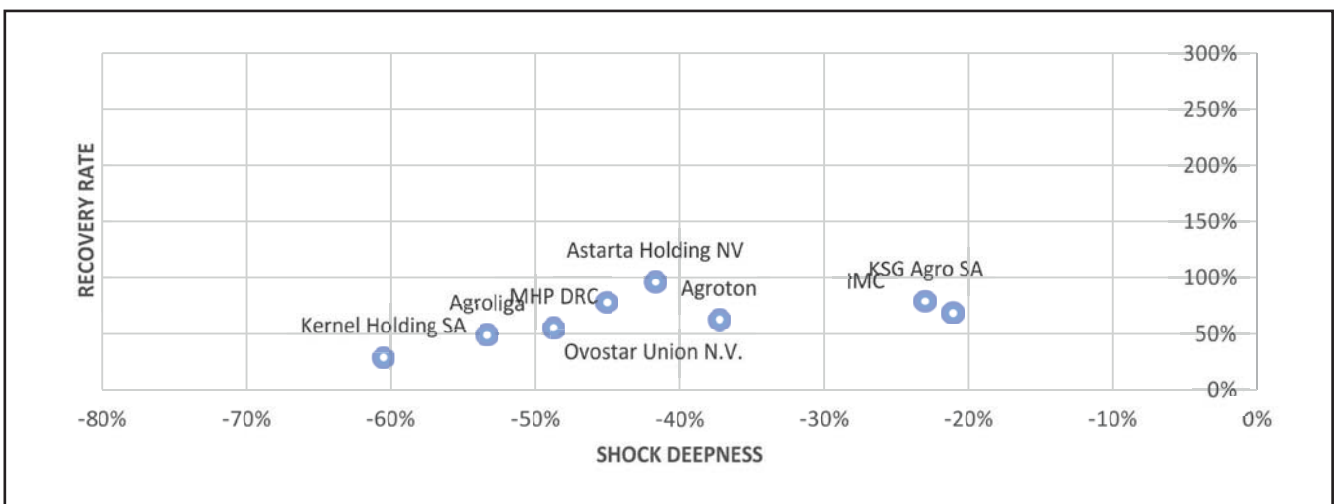
deepness=-9%, Recovery rate=97%. Середні показники для українських компаній в період цього шоку становили: Shock deepness=-41%, Recovery rate=64%, що підтверджує суттєвіший рівень падіння та значно нижчий рівень відновлення для українських компаній.

Отже можемо констатувати майже ідентичну реакцію на шоківий період covid-19 та абсолютно різну реакцію на шоки, пов'язані з війною європейських та українських компаній, які забезпечують виробництво та переробку продуктів харчування.

Оцінка ризику на базі концепції варіативності включає зміни значень показників мінливості віддачі. Результати статистичного аналізу акцій, що включає у себе: мінімальне та максимальне значення, середнє значення, стандартне відхилення,

Рисунок 5. Характеристики відношення «ризик-відновлення» в умовах шоку Russian-Ukrainian war для європейських компаній

Рисунок 6. Характеристики відношення «ризик-відновлення» в умовах шоку Russian-Ukrainian war для українських компаній

Таблиця 1. Описова статистика прибутковості акцій в періоди до шоку та після шоку пандемії covid-19

	Before shock						After shock					
	Min	Max	Average	Deviation	Skewness	Kurtosis	Min	Max	Average	Deviation	Skewness	Kurtosis
European food production and processing companies												
Danone	61.3	81.7	71.4	5.9	0.0	-0.9	48.1	61.7	56.4	3.0	-0.5	-0.1
Heineken	73.2	95.4	87.3	6.2	-1.3	0.7	66.6	85.7	76.4	5.5	0.0	-1.0
Pernod Ricard	138.0	176.1	156.3	8.2	-0.5	0.8	134.9	187.2	157.6	14.2	0.3	-0.8
Bonduelle	23.1	31.5	27.4	2.2	-0.5	0.0	18.6	22.9	20.5	1.1	0.2	-0.7
Remy Cointreau	97.1	139.6	119.5	10.6	-0.4	-0.2	122.4	177.2	153.7	12.5	-0.4	-0.3
Glanbia PLC	10.0	18.8	15.2	2.5	-0.7	-0.5	8.1	14.2	10.9	1.8	0.6	-0.9
Cranswick	27.9	33.6	30.3	1.8	0.3	-1.4	36.1	47.6	40.7	2.9	0.9	0.0
Greencore	183.2	226.7	209.1	13.0	-0.1	-1.2	90.4	167.3	127.8	20.1	0.3	-0.8
Premier Foods	0.3	0.4	0.4	0.0	0.0	-0.9	0.8	1.3	1.1	0.1	0.0	-0.2
Unilever	46.4	57.0	51.8	3.0	-0.5	-1.0	44.3	52.7	49.0	2.0	-0.4	0.1
Greggs	14.7	27.0	21.8	3.1	-0.3	-0.3	12.6	32.0	21.0	5.5	0.2	-1.3
Finsbury Growth & Income	754.3	952.8	865.0	61.3	-0.4	-1.3	794.8	907.8	863.1	29.1	0.0	-0.7
Symrise AG	65.8	88.8	81.2	5.4	-1.2	1.0	98.0	119.7	108.5	5.8	0.3	-0.9
Nestle ADR	71.7	103.4	87.1	8.6	0.0	-0.8	88.0	106.2	98.1	4.4	-0.3	-0.5
Henkel VZO	82.6	95.8	89.0	3.3	0.1	-0.2	83.0	98.5	89.8	3.9	0.3	-0.6
Beiersdorf AG	85.1	115.3	98.9	9.1	0.0	-1.4	84.2	103.1	95.2	4.7	-0.3	-0.4
Frosta	52.5	64.0	59.2	3.1	-0.7	-0.4	64.4	90.2	75.0	7.6	0.4	-1.1
Aryzta	0.7	1.5	1.1	0.2	-0.2	-0.9	0.4	1.3	0.8	0.2	0.5	-1.0
Bell AG	246.5	316.6	285.7	18.1	-0.4	-0.4	231.0	293.5	257.2	21.7	0.5	-1.5
Emmi AG	685.8	962.1	845.1	69.1	-0.5	-0.1	810.3	986.0	904.7	41.6	-0.4	-0.5
Orior AG	76.0	85.5	80.4	2.9	0.2	-1.3	67.8	85.8	77.5	5.3	0.3	-1.2
Carlsberg B	93.7	136.8	115.6	11.2	-0.1	-0.3	110.6	158.3	130.7	13.0	0.7	-0.5
Olvi Oyj A	31.6	36.9	33.8	1.4	0.7	-0.5	41.6	53.3	46.7	3.6	0.3	-1.1
Atria Oyj A	7.0	9.2	7.8	0.5	0.9	0.5	8.5	12.8	10.3	1.4	0.2	-1.4
Scandi Standard publ AB	5.4	6.6	5.9	0.2	0.8	2.3	5.5	6.9	6.2	0.3	-0.3	-0.5
Cloetta B	23.0	31.3	27.0	2.9	0.0	-1.7	21.0	27.1	24.6	1.3	0.0	0.3
Bakkavor	99.1	164.2	125.2	15.2	0.5	0.1	53.1	136.6	91.1	27.6	0.6	-1.2
Mowi	18.7	22.8	20.8	1.2	0.1	-0.9	13.9	22.8	18.4	2.5	0.2	-1.2
Grieg Seafood	10.3	13.9	11.8	1.0	0.6	-0.6	6.1	9.8	8.1	0.7	-0.3	0.9
SalMar	364.5	446.7	415.7	21.8	-0.7	-0.5	421.9	630.9	525.6	58.0	0.0	-1.2
Leroy Seafood	5.6	7.1	6.4	0.4	0.0	-1.0	4.1	7.9	6.0	1.1	0.3	-1.4
Austevoll	86.7	113.0	99.6	8.1	0.0	-1.3	65.5	116.6	91.1	14.2	0.3	-1.2
Scandinavian Tobacco	9.6	11.7	10.6	0.6	0.1	-0.9	12.0	18.2	14.5	1.9	0.3	-1.4
Umida B	1.2	2.2	1.6	0.3	0.4	-0.2	2.2	10.7	5.0	2.0	0.8	0.2
Harboes Bryggeri B	71.3	86.8	78.8	4.0	-0.1	-0.6	53.7	97.1	68.5	10.1	0.8	0.5
Ukrainian food production and processing companies												
Agroliga	14.0	21.1	17.4	2.4	0.2	-1.5	18.0	64.7	43.0	15.0	-0.2	-1.4
Agroton	2.9	4.0	3.5	0.3	-0.4	-0.5	3.7	8.6	5.4	1.5	0.5	-1.1
Astarta Holding NV	22.6	32.4	25.1	2.4	1.6	2.0	15.0	52.5	30.8	12.5	0.2	-1.5
IMC	13.0	16.8	14.7	1.0	0.6	-0.8	10.9	28.7	18.0	5.9	0.2	-1.3
Kernel Holding SA	43.7	54.0	49.2	2.5	-0.4	0.2	38.9	57.8	48.1	7.1	-0.1	-1.7
KSG Agro SA	0.7	1.3	1.0	0.1	-0.1	0.2	1.0	4.5	2.7	1.2	-0.1	-1.6
MHP DRC	8.7	11.4	10.3	0.6	-0.8	0.9	4.8	6.5	5.7	0.4	-0.5	-0.3
Ovostar Union N.V.	76.9	111.0	98.4	11.5	-0.7	-1.2	62.1	87.2	75.4	7.3	-0.1	-1.1

Таблиця 2. Описова статистика прибутковості акцій в періоди до шоку та після шоку російсько-української війни

	Before shock						After shock					
	Min	Max	Average	Deviation	Skewness	Kurtosis	Min	Max	Average	Deviation	Skewness	Kurtosis
European food production and processing companies												
Danone	48.1	80.1	60.7	7.3	1.1	0.1	47.9	66.6	57.0	4.9	0.0	-0.9
Heineken	65.8	93.0	78.7	6.7	0.0	-0.8	57.4	87.2	73.5	6.2	-0.2	0.6
Pernod Ricard	123.0	211.6	165.3	22.1	0.4	-0.6	106.2	214.9	165.0	31.2	-0.2	-1.2
Bonduelle	18.6	24.9	21.3	1.4	0.3	-0.3	6.1	13.8	10.0	2.4	-0.3	-1.3
Remy Cointreau	89.2	212.8	146.8	31.5	0.0	-0.9	54.8	193.6	121.4	41.9	0.0	-1.4
Glanbia PLC	8.1	14.9	11.3	1.9	0.4	-1.0	10.7	18.4	14.5	2.1	0.1	-0.9
Cranswick	33.1	47.6	40.9	3.2	0.1	-0.3	29.6	61.9	43.6	9.0	0.6	-1.0
Greencore	90.4	270.7	154.9	47.7	1.2	0.1	62.2	215.0	113.8	46.7	0.9	-0.7
Premier Foods	0.2	1.4	0.9	0.4	-0.5	-1.3	1.0	2.3	1.6	0.3	0.6	-0.9
Unilever	42.4	54.7	48.7	2.9	0.3	-0.7	43.6	59.0	48.8	4.2	1.0	-0.1
Greggs	12.6	38.1	24.6	6.8	0.1	-1.1	19.2	37.2	29.6	3.9	-0.5	0.2
Finsbury Growth & Income	651.0	933.2	866.1	46.6	-1.7	3.8	790.6	916.4	854.5	27.0	0.1	-0.5
Symrise AG	77.5	130.6	105.7	12.9	0.0	-0.9	89.4	121.9	103.3	7.9	0.4	-0.5
Nestle ADR	88.0	123.8	101.1	7.7	1.0	0.8	79.3	121.0	103.7	10.0	-0.6	-0.3
Henkel VZO	66.5	98.5	85.9	7.5	-0.6	-0.6	60.7	85.3	72.8	6.6	0.2	-1.0
Beiersdorf AG	84.2	108.0	97.1	6.0	0.0	-1.1	95.5	145.8	122.6	12.6	-0.3	-0.7
Frosta	50.3	95.1	72.8	13.1	0.0	-1.3	47.7	70.1	61.7	4.3	-0.7	1.5
Aryzta	0.3	1.3	0.9	0.3	-0.3	-1.2	1.0	1.8	1.5	0.2	-0.8	-0.5
Bell AG	228.9	305.1	263.8	22.1	0.0	-1.4	216.0	285.5	259.6	12.6	-0.8	1.1
Emmi AG	773.0	994.0	905.6	60.2	-0.1	-1.2	736.0	954.2	868.9	53.7	-0.7	-0.2
Orior AG	67.8	96.5	82.6	7.1	-0.1	-1.2	37.8	84.2	67.2	11.6	-0.9	0.1
Carlsberg B	93.8	158.3	132.3	14.3	-0.2	-0.4	92.8	152.3	123.1	13.6	-0.1	-0.3
Olvi Oyj A	33.7	54.9	45.5	5.4	-0.1	-1.2	27.4	37.3	30.6	1.8	1.1	2.0
Atria Oyj A	7.4	12.8	10.1	1.4	0.0	-1.2	8.7	11.7	10.0	0.7	0.2	-0.5
Scandi Standard publ AB	3.6	7.1	5.8	0.9	-1.0	0.2	3.6	7.6	5.3	1.2	0.6	-1.2
Cloetta B	21.0	32.9	26.2	2.8	0.7	-0.4	16.7	27.0	20.4	2.5	0.8	-0.2
Bakkavor	53.1	145.0	105.1	27.8	-0.3	-1.5	81.3	160.1	110.7	23.9	0.9	-0.8
Mowi	13.9	25.4	19.8	2.9	-0.3	-1.2	13.3	22.6	16.3	1.5	2.0	6.8
Grieg Seafood	6.1	14.4	9.3	2.1	1.4	0.8	4.3	14.6	6.6	1.7	2.6	8.2
SalMar	356.7	649.7	512.3	76.8	0.0	-1.4	323.7	717.4	528.6	101.2	-0.3	-0.7
Leroy Seafood	4.1	8.0	6.2	1.1	0.1	-1.2	3.5	7.6	4.3	0.8	2.1	5.1
Austevoll	65.5	125.3	93.8	14.1	0.2	-1.2	69.0	121.0	86.4	10.8	0.6	-0.1
Scandinavian Tobacco	9.1	19.2	14.1	2.9	0.1	-1.3	12.5	18.6	15.1	1.5	0.1	-0.8
Umida B	1.8	10.7	5.3	3.1	0.5	-1.4	0.8	5.6	2.1	1.1	1.0	0.5
Harboes Bryggeri B	49.4	115.5	72.6	16.8	0.7	-0.5	60.7	266.6	101.8	52.7	1.3	0.4
Ukrainian food production and processing companies												
Agroliga	15.6	66.9	38.0	18.0	0.1	-1.7	13.30	22.83	18.55	2.20	-0.42	-0.29
Agroton	2.4	10.1	5.3	1.9	0.5	-1.0	2.40	4.61	3.31	0.39	0.48	0.61
Astarta Holding NV	10.6	54.9	29.7	14.6	0.3	-1.5	19.57	40.91	28.45	4.79	0.20	0.07
IMC	10.7	34.7	19.4	7.9	0.5	-1.3	8.08	19.11	13.32	3.04	-0.10	-1.48
Kernel Holding SA	33.6	63.0	48.6	7.8	0.1	-1.3	6.83	26.15	13.85	4.37	0.35	-0.36
KSG Agro SA	0.9	5.5	2.6	1.4	0.3	-1.5	1.46	2.72	2.02	0.30	-0.13	-0.87
MHP DRC	4.8	9.7	6.6	1.2	0.9	-0.5	2.96	5.07	3.62	0.39	1.43	2.75
Ovostar Union N.V.	62.1	87.5	75.5	6.2	-0.1	-0.6	40.52	76.80	58.80	12.64	-0.22	-1.74

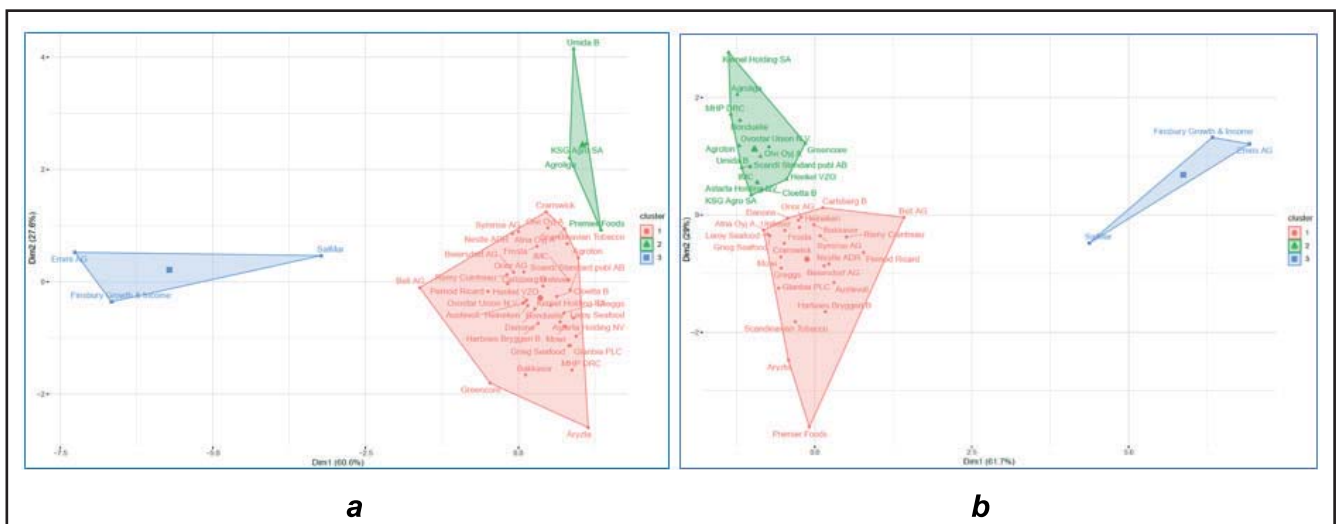
асиметрію та ексцес. Порівняння передшочкових та післяшочкових показників варіативності за періодом шоку (covid-19) наведені у таблиці 1.

Аналіз відповідних показників дає можливість стверджувати суттєвий вплив шоку від пандемії для деяких компаній, які не змогли після шоку відновити середній рівень прибутковості. Але і компанії, які показали високий рівень відновлення та навіть збільшили прибутковість в післяшочковий період. Таблиця 2 ілюструє аналогічний аналіз показників варіативності прибутковості акцій відповідних європейських компаній для передшочкового та післяшочкового періоду, пов'язаного з впливом російсько-української війни

Також можна констатувати, що європейські компанії, які під впливом шоків війни не змогли повернутися в дошочкові позиції на біржах, а є компанії, які виявилися значно стабільнішими та змогли навіть збільшити прибутковість в післяшочковий період.

Отже, в середньому компанії майже не відчули впливу пандемії і, навпаки, змогли навіть зрости. Втім, наслідки війни виявилися руйнівними для всіх українських компаній.

Поглиблений аналіз для деталізації відмінностей у впливі шоків та рівня вразливості обраних компаній проведено з використанням методики кластеризації. Метод кластерного аналізу дає можливість розподілити багатовимірну сукупність вхідних даних на однорідні групи так, що об'єкти всередині групи були подібні між собою за певним критерієм, а об'єкти із інших груп відрізнялися один від одного. Використано алгоритм k-середніх та програмне забезпечення RStudio. K-середній кластерного аналізу виконується на таблиці стандартизованих даних, де кожен рядок представляє об'єкт – окрему компанію, а стовпці представляють кількісні характеристики об'єктів відповідно до двох періодів шоку: Shock deepness, Recovery rate, Average After shock, Min Shock, Average Before shock.

Рисунок 7. Кластеризація європейських та українських компаній щодо реакції на шоки (a – covid shock, b – war shock).

Period covid shock						
Group	1	Shock deepness	Recovery rate	Average After shock	Min Shock	Average Before shock
1	1	-0.2558852	1.001024	61.54700	48.81224	64.0355
2	2	-0.1321863	2.651712	12.94581	4.71905	5.1671
3	3	-0.1622727	1.104658	764.47558	593.57333	708.5809
Period war shock						
Group	1	Shock deepness	Recovery rate	Average After shock	Min Shock	Average Before shock
1	1	-0.03322091	1.0476548	69.95571	66.54772	70.60751
2	2	-0.36861972	0.6652309	26.46387	22.95127	38.04484
3	3	0.01560593	0.9926269	750.65126	747.88333	761.32505

В результаті кластеризації отримано відповідні кластери для двох періодів шоків. Візуалізацію дослідження наведено на рис. 7

Бачимо, що більшість компаній характеризуються приблизно однаковим рівнем вразливості, але є і компанії, які дуже вирізняються в порівняннях.

Для аналізу ризиків функціонування компаній продуктового ланцюга були також використані підходи VaR та CVaR. Value at risk (VaR), тобто ризикова вартість – це статистика, яка кількісно визначає ступінь можливих фінансових втрат у фірмі, портфелі чи позиції за певний проміжок часу. VaR оцінює суму потенційних збитків, ймовірність настання для суми збитку та часові рамки. Також існує поняття Conditional value at risk (CVaR), тобто умовна ризикова вартість, яка є мірою оцінки ризику, що кількісно визначає величину хвостового ризику. CVaR розраховується шляхом обчислення середнього зваженого значення «екстремальних» втрат у хвості розподілу можливих доходів, поза точкою відсікання показника VaR. Варто зазначити, що вибір між VaR і CVaR не завжди однозначний, проте більшість схильється до думки, що використання другого методу, як правило, призводить до більш консервативного підходу з точки зору ризику.

Очевидно, що найгірші показники для європейських компаній були у шоковий період, пов'язаний з пандемією ковід. Зміна значення VaR становить 99.6%, а ось для CVaR 101.6%, тобто після пандемії були значно більші ризики інвестування у досліджувані компанії. Треба відмітити, що війна особливо відчутно не вплинула на інвестиційну стабільність європейських досліджуваних компаній, натомість для українських компаній цей шок був дуже потужним (зміна значення VaR становить 108.6%, а для CVaR 171.1%,).

Таким чином, результати дослідження, які тут обговорюються, можуть бути застосовані до всіх секторів економіки, але ми приділяємо особливу увагу продовольчим ланцюгам, враховуючи, що підтримка поставок продовольства та забезпечення продовольчої безпеки в умовах цих шоків є пріоритетом державної політики.

Сільське господарство та виробництво продуктів харчування особливо вразливі до потрясінь з різних джерел, включаючи пандемію COVID-19, зміни клімату, руйнування, а також геополітичні події, такі як російсько-українська війна. Природа виробництва харчових продуктів така, що

ринки можуть бути під загрозою виключно під час макропотрясінь.

Висновки

Це дослідження містить ґрунтовний емпіричний аналіз впливу макроекономічних потрясінь, таких як пандемія COVID-19 та війна між Росією та Україною, на фінансові показники, ризики та стійкість підприємств з виробництва та переробки харчових продуктів у Європі та Україні. Застосувавши мультиметодний підхід, що включає описову статистику, оцінку вартості під ризиком, умовну вартість під ризиком та кластерний аналіз, ми виявили неоднорідні реакції на системні потрясіння на рівні підприємств та виділили основні регіональні відмінності.

Результати показують, що, хоча європейські та українські компанії були однаково вразливими під час початкового впливу пандемії COVID-19, їхні реакції на подальшу кризу, спричинену війною, були значно різними. Європейські компанії продемонстрували відносну фінансову стабільність та сильну траєкторію відновлення після шоку. Натомість українські компанії зазнали значних втрат у прибутковості, підвищеної схильності до хвостових ризиків та нижчої здатності до відновлення, що відображає глибшу структурну вразливість агропромислових систем у середовищах, що зазнали впливу війни.

Важливо, що результати дослідження підкреслюють, що стійкість продовольчих систем охоплює не лише стійкість до шоків. Вона також охоплює адаптивні та трансформаційні можливості, необхідні для реорганізації та відновлення в умовах ускладнення та перекриття криз. Оскільки порушення, спричинені пандеміями, екстремальними кліматичними явищами та геополітичною нестабільністю, стають все частішими та серйознішими, підвищення стійкості агропродовольчих ланцюгів постачання має залишатися головним пріоритетом економічної політики, регуляторних рамок та державного управління.

Забезпечення безперервності та безпеки ланцюгів постачання продовольства в умовах нестабільності є не тільки економічною необхідністю, але й суспільною необхідністю.

Список використаних джерел:

1. Poljansek, K., Casajus Valles, A., Marin Ferrer, M., and Wood, M. (2021). Recommendations for nation-

- al risk assessment for disaster risk management in EU – Where science and policy meet, JRC science for policy report, JRC123585, Publications Office of the European Union, Luxembourg <https://doi.org/10.2760/80545>.
2. European Commission (2018). Study on Risk Management in EU Agriculture – Final report, Publications Office of the European Union, Luxembourg <https://data.europa.eu/doi/10.2762/387583>.
3. Charles L. Evans David A. Marshall (2005). Fundamental economic shocks and the macroeconomy. Central Bank of Chile Documentos de Trabajo Working Papers N 351, 23 p.
4. Hoddinott J. (2008). Methods for Microeconomic Risk and Vulnerability Assessments[Text] / J. Hoddinott, A.R. Quisumbing. International Food Policy Research Institute Working Paper
5. Heitzmann K. (2002). Guidelines for assessing the sources of risk and vulnerability [Text] / K. Heitzmann, R.S. Canagarajah, P.B. Siegel. Social Protection Discussion Paper, World Bank. 56 p.
6. Tiongson E.R.(2010). The Crisis Hits Home: Stress-Testing Households in Europe and Central Asia [Text]/E.R. Tiongson, N. Sugawara, V. Sulla, A. Taylor, A.I. Gueorguieva, V. Levin, K. Subbarao. Washington DC: World Bank. .
7. Cardarelli R.(2011). Financial stress and economic contractions [Text] / R. Cardarelli, S. Elekdag, S. Lall. Journal of Financial Stability. No. 7. 78–97.
8. Borio, C. (2007). Change and constancy in the financial system: implications for financial distress and policy [Text] / C. Borio. BIS Working Papers. No. 237. 21 p.
9. European Commission (2025). Commission work programme 2025 https://commission.europa.eu/publications/2025-commission-work-programme-and-annexes_en
10. Abay, K. A., Breisinger, C., Glauber, J., Kurdi, S., Laborde, D., & Siddig, K. (2023). The Russia-Ukraine war: Implications for global and regional food security and potential policy responses. *Global Food Security*, 36, 100675. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100675>
11. He, X., Carriquiry, M., Elobeid, A., Hayes, D., & Zhang, W. (2023). Impacts of the Russian-Ukraine Conflict on Global Agriculture Commodity Prices, Trade, and Cropland Reallocation. *Choices*, 38(2), 1–8.
12. Nehrey, M., & Finger, R. (2024). Assessing the initial impact of the Russian invasion on Ukrainian agriculture: challenges, policy responses, and future prospects. *Heliyon*, e39208. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39208>.
13. Sharma, Janpriy & Tyagi, Mohit & Bhardwaj, Arvind. (2021). Exploration of COVID-19 impact on the dimensions of food safety and security: a perspective of societal issues with relief measures. *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*. ahead-of-print. 10.1108/JADEE-09-2020-0194.
14. DuPuis, E. M., Ransom, E. and Worosz, M. R. (2022). Food supply chain shocks and the pivot toward local: lessons from the global pandemic. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, Vol. 6: 836574.
15. Ebata, A., Nisbett, N. and Gillespie, S. (2021). Food systems after COVID-19. *IDS Bulletin*, Vol. 52, No 1, pp. 73–93
16. Mroua, M., Bouattour, H. (2023). Connectedness among various financial markets classes under Covid-19 pandemic and 2022 Russo-Ukrainian war: evidence from TVP-VAR approach. *Journal of Financial Economic Policy*, 15(2), pp. 140–163. doi: 10.1108/JFEP-11-2022-0286
17. Негрей, М., Тараненко, А., & Костенко, І. (2022). Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>
18. Klymenko, N., Voronenko, I., Nehrey, M., Rogoza, K., & Rogoza, N. (2023). Risk assessment of shock periods and investment attractiveness of agroholdings of Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 9(2). <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.02.07>
19. Nehrey, M., Klymenko, N., Kaminskyi, A., Taranenko, A. (2024). Analysis of the impact of macroeconomic turmoil (COVID-19 and RUW) on Ukrainian agroholdings. *Studies in Agricultural Economics*, 126(2), pp. 66–74 <https://doi.org/10.7896/j.2846>
20. Клиименко Н., Негрей М. (2024). Оцінка наслідків повномасштабної війни для сільського господарства України: комплексний аналіз, виклики та перспективи післявоєнного відновлення. *Ефективна економіка*. №1. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.51>
21. Szegc, G. P. (Ed.). (2004). Risk measures for the 21st century. Vol. 1. New York: Wiley.
22. Kaminskyi, A., Nehrey, M., & Rizun, N. (2020). The impact of COVID-induced shock on the risk-return correspondence of agricultural ETFs. *International Conference on Monitoring, Modeling and Management of Emergent Economy, M3E2-MLPEED*, pp. 204–218.

References:

1. Poljansek, K., Casajus Valles, A., Marin Ferrer, M., and Wood, M. (2021). Recommendations for national risk assessment for disaster risk management in EU – Where science and policy meet, JRC science for policy

- report, JRC123585, Publications Office of the European Union, Luxembourg .<https://doi.org/10.2760/80545>.
2. European Commission (2018). Study on Risk Management in EU Agriculture – Final report, Publications Office of the European Union, Luxembourg <https://data.europa.eu/doi/10.2762/387583>.
3. Charles L. Evans David A. Marshall (2005). Fundamental economic shocks and the macroeconomy. Central Bank of Chile Documentos de Trabajo Working Papers N 351, 23 p.
4. Hoddinott J. (2008). Methods for Microeconomic Risk and Vulnerability Assessments[Text] / J. Hoddinott, A.R. Quisumbing. International Food Policy Research Institute Working Paper
5. Heitzmann K. (2002). Guidelines for assessing the sources of risk and vulnerability [Text] / K. Heitzmann, R.S. Canagarajah, P.B. Siegel. Social Protection Discussion Paper, World Bank. 56 p.
6. Tiongson E.R.(2010). The Crisis Hits Home: Stress-Testing Households in Europe and Central Asia [Text] /E.R. Tiongson, N. Sugawara,V. Sulla,A.Taylor, A.I. Gueorgieva,V. Levin, K. Subbarao. Washington DC: World Bank. .
7. Cardarelli R.(2011). Financial stress and economic contractions [Text] / R. Cardarelli, S. Elekdag, S. Lall. Journal of Financial Stability. No. 7. 78–97.
8. Borio, C. (2007). Change and constancy in the financial system: implications for financial distress and policy [Text] / C. Borio.BIS Working Papers. No. 237. 21 p.
9. European Commission (2025). Commission work programme 2025 https://commission.europa.eu/publications/2025-commission-work-programme-and-annexes_en
10. Abay, K. A., Breisinger, C., Glauber, J., Kurdi, S., Laborde, D., & Siddig, K. (2023). The Russia-Ukraine war: Implications for global and regional food security and potential policy responses. *Global Food Security*, 36, 100675. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100675>
11. He, X., Carriquiry, M., Elobeid, A., Hayes, D., & Zhang, W. (2023). Impacts of the Russian-Ukraine Conflict on Global Agriculture Commodity Prices, Trade, and Cropland Reallocation. *Choices*, 38(2), 1–8.
12. Nehrey, M., & Finger, R. (2024). Assessing the initial impact of the Russian invasion on Ukrainian agriculture: challenges, policy responses, and future prospects. *Heliyon*, e39208. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39208>.
13. Sharma, Janpriy & Tyagi, Mohit & Bhardwaj, Arvind. (2021). Exploration of COVID-19 impact on the dimensions of food safety and security: a perspective of societal issues with relief measures. *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*. ahead-of-print. 10.1108/JADEE-09-2020-0194.
14. DuPuis, E. M., Ransom, E. and Worosz, M. R. (2022). Food supply chain shocks and the pivot toward local: lessons from the global pandemic. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, Vol. 6: 836574.
15. Ebata, A., Nisbett, N. and Gillespie, S. (2021). Food systems after COVID-19. *IDS Bulletin*, Vol. 52, No 1, pp. 73–93
16. Mroua, M., Bouattour, H. (2023). Connectedness among various financial markets classes under Covid-19 pandemic and 2022 Russo-Ukrainian war: evidence from TVP-VAR approach. *Journal of Financial Economic Policy*, 15(2), pp. 140–163. doi: 10.1108/JFEP-11-2022-0286
17. Nehrey, M., Taranenko, A., & Kostenko, I. (2022). Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>
18. Klymenko, N., Voronenko, I., Nehrey, M., Rogoza, K., & Rogoza, N. (2023). Risk assessment of shock periods and investment attractiveness of agroholdings of Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 9(2). <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.02.07>
19. Nehrey, M., Klymenko, N., Kaminskyi, A., Taranenko, A. (2024). Analysis of the impact of macroeconomic turmoil (COVID-19 and RUW) on Ukrainian agroholdings. *Studies in Agricultural Economics*, 126(2), pp. 66–74 <https://doi.org/10.7896/j.2846>
20. Klymenko N., Nehrey M. (2024). Otsinka naslidkiv povnomasshtabnoyi viyny dlya sil's'koho hospodarstva Ukrainy: kompleksnyy analiz, vyklyky ta perspektyvy pislyavoyennoho vidnovlennya. *Efektivna ekonomika*. №1. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.51>
21. Szegc, G. P. (Ed.). (2004). Risk measures for the 21st century. Vol. 1. New York: Wiley.
22. Kaminskyi, A., Nehrey, M., & Rizun, N. (2020). The impact of COVID-induced shock on the risk-return correspondence of agricultural ETFs. *International Conference on Monitoring, Modeling and Management of Emergent Economy, M3E2-MLPEED*, pp. 204–218.

Дані про авторів

Клименко Наталія Анатоліївна,

к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0693-865X>
e-mail: nklimenko@nubip.edu.ua

Негрей Марина Володимирівна,

к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9243-1534>
e-mail: marina.nehrey@gmail.com

Кравченко Володимир Миколайович,

д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8033-3985>
e-mail: v.kravchenko@nubip.edu.ua

Коваль Павло Васильович,

к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5257-2541>
e-mail: kovalpv@nubip.edu.ua

Data about the authors

Nataliia Klymenko,

PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

e-mail: nklimenko@nubip.edu.ua

Maryna Nehrey,

PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

e-mail: marina.nehrey@gmail.com

Volodymyr Kravchenko,

Doctor in Economics, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

e-mail: v.kravchenko@nubip.edu.ua

Pavlo Koval,

PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

e-mail: kovalpv@nubip.edu.ua

УДК 336.76

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18036388>

ГАЙДАЙ С. О.

Особливості державного регулювання страхового ринку України

Актуальність теми дослідження. Державне регулювання страхового ринку є необхідною умовою формування стійких економічних відносин та забезпечення фінансової стабільності. Як складова фінансового ринку, страхування виконує важливі соціально-економічні функції, пов'язані з перерозподілом капіталу та захистом інтересів учасників. Ефективність цього ринку значною мірою залежить від гнучкості та дієвості регуляторної політики, яка має враховувати не лише етап його розвитку, а й макроекономічні умови та потреби страхувальників. У зв'язку з цим актуальним є дослідження особливостей сучасної системи державного регулювання страхового ринку України та пошук шляхів підвищення її результативності.

Метою роботи є окреслення особливостей сучасної політики державного регулювання страхового ринку з фокусом на проблематику та шляхи її вдосконалення.

Завдання дослідження полягають в обґрунтуванні актуальності теми дослідження; вивченні теоретичного підґрунтя організації страхового ринку; критичній оцінці нормативно-правової та інституційної бази регулювання страхового ринку; аналізі динаміки кількості учасників ринку як реакції на регуляторні зміни; надання рекомендацій у вигляді ключових векторів реформування системи державного регулювання страхового ринку.

Методи дослідження. Аналіз, синтез, порівняння індукція, дедукція, систематизація.

Основні результати дослідження. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано необхідність удосконалення системи державного регулювання страхового ринку України відповідно до європейських стандартів. Вивчено основні напрями реформування нормативно-правової бази та їх вплив на діяльність страховиків. Особливу увагу приділено аналізу ролі Національного банку України як мегарегулятора та оцінці наслідків посилення регуляторних вимог для стійкості ринку. Встановлено, що ефективною поєднання стимулюючої та контролюючої функцій державного нагляду є ключовою умовою забезпечення прозорості, конкурентоспроможності та стабільності страхового сектору.

Галузь застосування результатів. Фінансовий сектор, страховий ринок, державне управління.